

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Сектор за економска истраживања и статистику

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Друго тромесечје 2023. године

Београд, август 2023. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама средње и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Актива банака учесница ове анкете у просеку чини 50% укупне aktive банака у региону.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ
ЕЦБ – Европска централна банка
млн – милион
млрд – милијарда
мг. – међугодишње
NPL – проблематични кредити
п.п. – процентни поен
Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	11
II. Сектор становништва	13
1. Кредити становништву	13
2. Цена задуживања становништва	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	15
Методолошке напомене	17

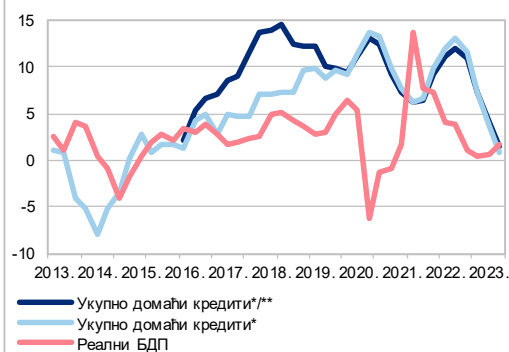
Резиме

Посматрано на међугодишњем нивоу, **кредитна активност банака према немонетарном сектору** наставила је да успорава током другог тромесечја. Искључујући ефекат промене девизног курса, међугодишњи раст укупних кредита немонетарном сектору у јуну је износио 0,8%, при чему су кредити привреди смањени за 1,1%, а кредити становништву повећани за 2,7%. Успоравање домаће кредитне активности последица је високе базе из претходне године, доспећа кредита из гарантних шема, као и виших каматних стопа на кредите услед рестриктивних монетарних политика Народне банке Србије и Европске централне банке.

И **укупни домаћи пласмани банака немонетарном сектору** (који, поред потраживања по основу кредита, обухватају и потраживања по основу улагања у хартије од вредности, камата и накнада, као и остала потраживања) наставили су да успоравају међугодишњи раст, који је у јуну износио 0,5%.

Кредити привреди, искључујући ефекат промене девизног курса, у другом тромесечју смањени су за 1,3 милијарде динара, или за 0,1%, што представља мањи пад у односу на прво тромесечје. При томе, пад потраживања по основу некатегорисаних кредита и кредита за ликвидност и обртна средства у великој мери је неутралисан растом инвестиционих кредита и кредита за увоз. Инвестициони кредити настављају да бележе међугодишњи раст, који је у јуну износио 3,1%, док је њихово учешће у укупним кредитима привреди достигло 41%. На смањење кредита за ликвидност и обртна средства утицало је и доспеће кредита из гарантних шема, при чему ће тај утицај, који је био најизраженији током првог полугодишта, у наредном периоду постепено слабити са опадањем износа кредита који доспевају. Доспеће кредита из гарантних шема одразило се и на пад кредита малим предузећима, којима је одобрено и највише ових кредита (46%). Пад су забележили и кредити великим предузећима, док је задуживање микропредузећа и средњих предузећа повећано. Посматрано по делатностима, смањено је пре свега задуживање предузећа из прерађивачке индустрије и енергетике, док је највише повећано кредитирање грађевинских предузећа и предузећа из области пословања некретностима.

Мг. раст кредитне активности наставио је да успорава током Т2
(мг. стопе раста, у %)

Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

Кредити становништву су у другом тромесечју, по искључењу ефекта промене девизног курса, повећани за 14,9 милијарди динара, или за 1,0%, вођени растом готовинских кредита, за којима следе стамбени кредити и инвестициони кредити одобрени предузетницима. Израженији раст готовинских кредита утицао је на то да учешће ових кредита у укупним кредитима становништву буде повећано на 44,0% у јуну, док је удео следећих по заступљености, стамбених кредита, износио 40,1%.

Народна банка Србије је наставила да пооштрава монетарне услове током другог тромесечја, што се преносило на **наставак раста** каматних стопа на међубанкарском тржишту новца и **каматних стопа на динарске кредите**, које су у другом тромесечју у просеку износиле 6,5% за привреду и 13,5% за становништво (наспрам 6,4% и 13,4%, респективно, у првом тромесечју). Поред тога, и наставак заостравања монетарне политике Европске централне банке определио је **даљи раст** каматних стопа на тржишту новца у зони евра, а тиме и раст **каматних стопа на кредите у евро знаку на домаћем тржишту**, које су у другом тромесечју у просеку износиле 6,4% за привреду и 7,2% за становништво (наспрам 5,8% и 6,8%, респективно, у првом тромесечју).

Динаризација стања укупних пласмана привреди и становништву током другог тромесечја смањена је за 0,4 процентна поена, на 34,0% у јуну, под утицајем раста девизно индексираних и пада динарских пласмана. Од тога, степен динаризације пласмана привреди смањен је за 1,1 процентни поен, на 17,0% у јуну, при чему је на пад динарских пласмана утицало

и доспеће кредита из гарантних шема, од којих је већина (преко 60%) била одобрена у динарима. Динаризација пласмана становништву повећана је за 0,2 процентна поена, на 53,0%, услед израженијег раста динарских кредита, чији доминантан део чине готовински кредити, од раста стамбених кредита, који су готово у потпуности индексирани у еврима.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима у јуну задржано је близу минимума од око 3%, што указује на то да раст трошкова

отплате кредита, који је последица раста каматних стопа, као и престанак важења неких мера којима је подржаван приватни сектор током пандемије, није утицао на квалитет активе банака. Покривеност проблематичних кредита и даље је на високом нивоу – исправке вредности укупних кредита у јуну износиле су 101,3% бруто проблематичних кредита, док су исправке вредности проблематичних кредита биле на нивоу од 57,9% бруто проблематичних кредита.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Стопа м.г. раста кредита привреди, након дужег периода успореног раста, током Т2 је ушла у негативну зону и у јуну је стање кредита привреди било ниже за 1,1% него пре годину дана. Томе су допринели висока база из претходне године, доспеће кредита из гарантних шема и заоштравање монетарних политика Народне банке Србије и ЕЦБ-а. Посматрано у номиналном изразу, стање кредита привреди у јуну износило је 1.584,5 млрд динара, а њихово учешће у БДП-у¹ 20,9%, што је за 1,7 п.п. ниже него крајем 2022. године.

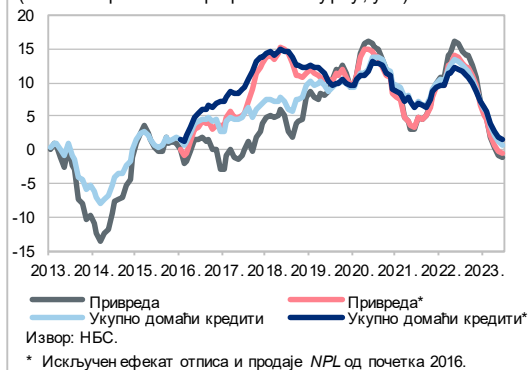
Искључујући ефекат промене девизног курса, кредити привреди смањени су током Т2 за 1,3 млрд динара, или за 0,1%, при чему је пад кредита јавним предузећима надмашио раст кредита привредним друштвима. При томе, услед доспећа кредита одобренх у оквиру гарантних шема, који су углавном одобравани у динарима (преко 60%), динарски кредити су исказали пад, док је девизно индексирано кредитирање привреде повећано.

Посматрано по наменама, у Т2 су највећи пад забележили некатегорисани кредити (9,0 млрд динара), за којима следе кредити за ликвидност и обртна средства (5,9 млрд динара), на шта се одражава и доспеће кредита из гарантних шема. С друге стране, инвестициони кредити су повећани за 7,6 млрд динара, увозни кредити за 3,9 млрд динара, а задужења по текућим рачунима за 2,1 млрд динара. Инвестициони кредити, који бележе м.г. раст од 3,1% у јуну највише су деловали су смеру м.г. раста кредита привреди. Структура кредита привреди у јуну незнатно је измењена у односу на март у корист инвестиционих кредита, чије је учешће повећано на 40,9%, док су кредити за ликвидност и обртна средства, са учешћем од 47,1%, и даље најзаступљенији. Следе их остали некатегорисани и увозни кредити, на које се односи 6,9% и 4,0% кредита привреди.

Посматрано по делатностима, током Т2 смањено је пре свега задуживање предузећа из прерађивачке индустрије и енергетике, а у мањој мери и из пољопривреде. С друге стране, највише

¹ БДП остварен у последња четири тромесечја.

Доспеће кредита из гарантних шема и раст каматних стопа допринели су да кредити привреди забележе м.г. пад током Т2
(м.г. стопе раста по програмском курсу, у %)

Пад динарских кредита премашио је повећање девизноиндексираних кредита током Т2
(прираст, у млрд RSD)

Кредити за инвестиције и увоз деловали су у смеру м.г. раста кредита привреди у јуну
(доприноси у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

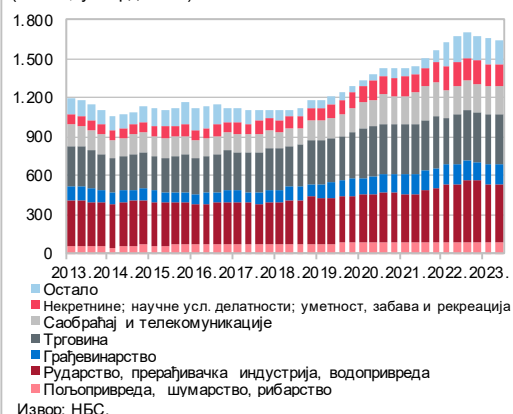
је повећано кредитирање грађевинских предузећа и предузећа из области пословања некретностима, а раст бележи кредитирање трговине и делатности смештаја и саобраћаја. Рочност кредита одобрених привреди додатно је повећана током Т2 и крајем јуна учешће дугорочних кредита у укупним кредитима привреди износило је 84,6% (наспрам 82,2% у марту). **Кредити одобрени сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа** чинили су три петине укупних кредита привреди у јуну, а њихово стање било је за 2,9% ниже него пре годину дана.

Обим новоодобрених кредита привреди у Т2 износио је 277,8 млрд динара, што је за 5,8% мање него у истом периоду претходне године, на шта се одразило поопштравање финансијских услова у претходном периоду, које је било неопходно ради обуздавања инфлаторних притисака. Привреда је и током Т2 највише користила кредите за ликвидност и обртна средства (63,8%), при чему су нешто више од половине тих кредита користила микропредузећа, мала и средња предузећа. На инвестиционе кредите односило се 20,3% нових кредита привреди у Т2, при чему се на микропредузећа, мала и средња предузећа односило 75,6% ових кредита.

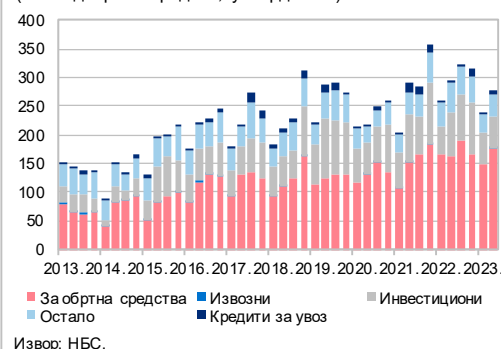
Степен динаризације пласмана привреди смањен је током Т2 за 1,1 п.п., на 17,0% у јуну, пошто су динарски пласмани смањени делом и услед доспећа кредита из гарантних шема, који су претежно одобравани у динарима, док су девизно индексирани пласмани наставили да расту. Истовремено, учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима повећано је за 1,1 п.п., на 82,8% у јуну, док је учешће пласмана у доларима непромењено од почетка године и износи 0,2%. У структури девизних и девизно индексираних кредита, у јуну се на кредите одобрене по фиксној каматној стопи односило нешто мање од петине кредита, при чему је то учешће релативно стабилно током 2023, док су остатак чинили кредити одобрени по варијабилним каматним стопама, међу којима је највише кредита везаних за тромесечни *EURIBOR*. Када је реч о динарским кредитима привреди, нешто мање од четвртине кредита одобрено је по фиксној каматној стопи, док се остатак односи на кредите одобрене по варијабилним стопама, при чему су они најчешће везани за једномесечни *BELIBOR*.

Учешће NPL у укупним кредитима привреди у јуну износило је 2,2%, а 2,6% ако посматрамо

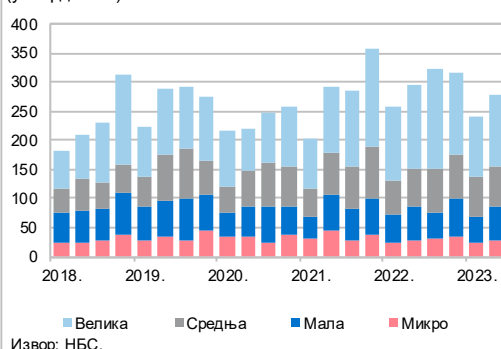
Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

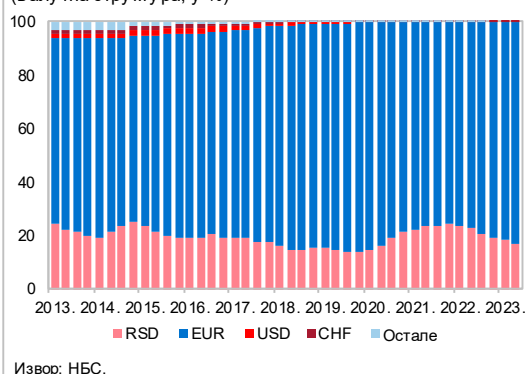
Кредити за обртна средства и инвестиције били су најзаступљенији у Т2
(нов одобрени кредити, у млрд RSD)

Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су више од половине нових кредита у Т2
(у млрд RSD)

Доспеће кредита из гарантних шема одразило се на пад динаризације у Т2
(вალутна структура, у %)

кредите привредним друштвима.² Посматрано по делатностима привредних друштава, учешће *NPL* у јуну кретало се између 0,3% за енергетику и 4,4% за пољопривреду, док је у сектору пословања некретнинама забележило нову најнижу вредност (2,2%). То показује да су мере економске подршке током пандемије биле адекватне и правовремене и да је и по њиховом престанку одржан квалитет активе банака. Истовремено, то потврђује да раст трошкова отплате постојећих кредита привреде није за последицу имао раст *NPL*. У односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, учешће *NPL* у укупним кредитима привреди није за 22,7 п.п., а најизраженије смањење бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине.

Показатељ адекватности капитала³ на крају Т2 износио је 22,3% (за 1,8 п.п. више него крајем Т1) и знатно је изнад регулаторног минимума (8,0%), што указује на високу капитализованост и отпорност банкарског сектора на екстерне и домаће ризике.

2. Цена задуживања привреде

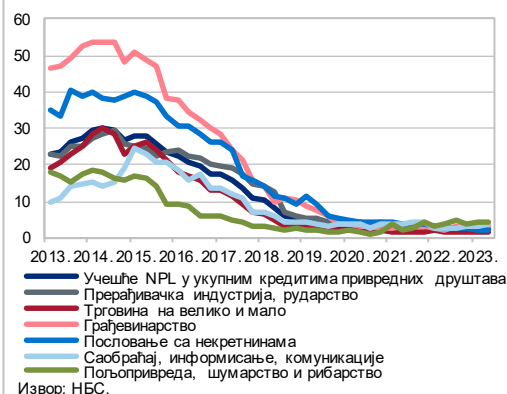
Наставак поштривања монетарних услова Народне банке Србије и ЕЦБ-а током Т2 одражава се на даљи раст каматних стопа на динарске и евроиндексиране кредите привреди, при чему је тај раст био мање изражен него у претходном периоду. Раст бележе каматне стопе на кредите свих намена.

С циљем да утиче на појачане инфлаторне притиске, који су у највећој мери долазили из међународног окружења, Народна банка Србије је од октобра 2021. постепено поштривала монетарне услове повећањем просечне пондерисане каматне стопе на једнонедељним реверзним репо аукцијама, а од априла 2022. и повећањем референтне каматне стопе, што је утицало на то да **просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите привреди буде у Т2 повећана за 0,1 п.п., на 6,5%.** При томе, каматне стопе на кредите за обртна средства повећане су за 0,2 п.п., на 8,5%, а на инвестиционе кредите за 0,3 п.п., на 8,6%. Посматрано по величини предузећа, просечне каматне стопе у Т2 кретале су се у распону од 4,0% за велика предузећа до 10,0% за микропредузећа. У односу на септембар 2021, тј.

² Важни фактори снажног пада *NPL* од 2016. и надаље су били успешно спровођење Стратегије за решавање проблематичних кредита и примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. У складу са Стратегијом, Народна банка Србије донела је Акциони план (https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=8661), усмерен на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и допринос развоју тржишта *NPL*, чије су активности у потпуности спроведене, неке и пре рока.

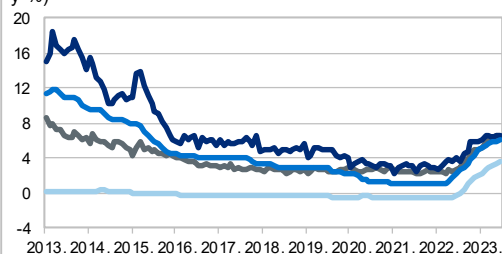
³ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017.

Учешће *NPL* наставило је да се креће близу минимумима за скоро све делатности
(брuto принцип, у %)

Каматне стопе на кредите привреди успориле су раст током Т2*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

пре почетка заоштравања монетарних услова Народне банке Србије, закључно с јуном 2023. каматна стопа на нове динарске кредите привреди виша је за 3,3 п.п.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите повећана је у Т2 у просеку за 0,6 п.п., на 6,4%. Од тога, каматне стопе на најзаступљеније кредите за ликвидност и обртна средства повећане су за 0,4 п.п., на 6,5%, а на инвестиционе кредите за 1,0 п.п., на 6,7%. Каматне стопе на некатегорисане евроиндексиране кредите повећане су за 0,6 п.п., на 4,9%, а на кредите за увоз за 2,4 п.п., на 8,4%. Посматрано по величини предузећа, просечна цена задуживања кретала се у распону од 6,3% за средња и велика предузећа до 7,0% за микропредузећа. У односу на јун 2022, тј. непосредно пре него што је ЕЦБ започела циклус повећања каматних стопа, закључно с јуном просечна стопа на нове кредите привреди у евро знаку била је виша за 3,8 п.п.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

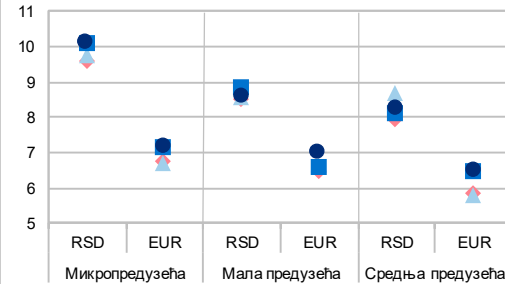
Резултати јулске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у Т2, у складу са очекивањима из претходне анкете, благо пооштриле стандарде за одобравање кредита привреди. Пооштравање је било слично као у Т1, при чему су стандарди пооштрени за девизно индексирани кредите, док су поједине банке ублажиле стандарде за динарске кредите. Пооштравање стандарда односило се на предузећа свих величина, а као и у претходном тромесечју, према оцени банака, било је највише опредељено вишим трошковима извора финансирања за кредите (што је у складу са ефектима заоштравања монетарне политике ЕЦБ-а и Народне банке Србије у условима инфлаторних притисака). У истом смеру, мада у мањој мери, деловали су и неизвесност у погледу опште економске ситуације, ризичност захтеваног колатерала и проблематична потраживања, што се одразило на мању спремност за преузимање ризика. Банке очекују слично пооштравање и у Т3, на које ће деловати исти фактори као у Т2.

Према резултатима анкете, током Т2 пооштрени су ценовни услови за мала и средња предузећа, а за предузећа свих величина смањен је максимални износ кредита и пооштрени су захтеви у погледу колатерала. Захтеви у погледу рачности кредита нису мењани.

Тражња предузећа за кредитима повећана је током Т2, мада у мањој мери од очекивања исказаних у претходној анкети, док је тражња

Цена задуживања микро, малих и средњих предузећа повећана је током Т2

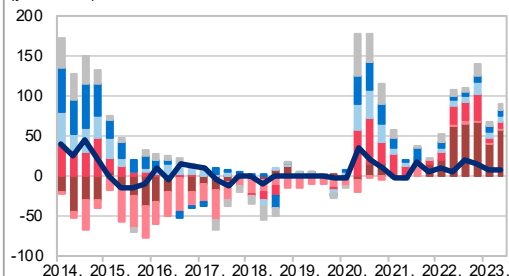
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.

Банке су наставиле с пооштравањем кредитних стандарда за привреду током Т2

(у нето %)

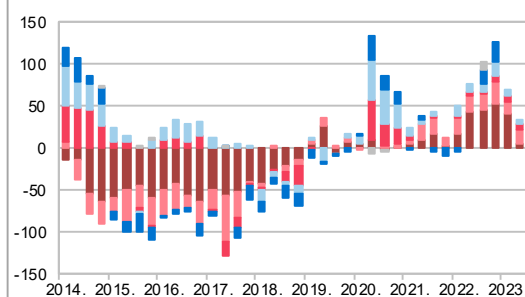

Извор: НБС.

Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних стандарда.

У Т2 пооштрени су ценовни услови и захтеви у погледу колатерала и смањен максимални износ кредита привреди

(у нето %)

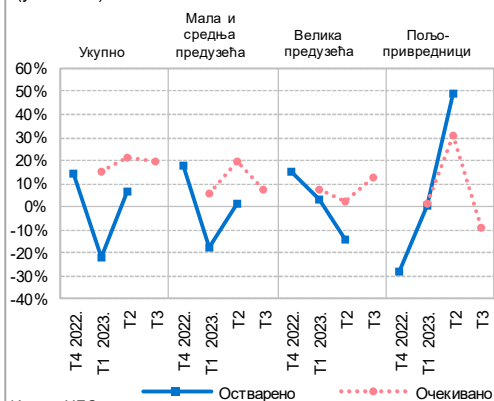

Извор: НБС.

Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних услова.

пољопривредника за кредитима расла више од очекивања. Према оцени банака, раст тражње био је опредељен потребом финансирања обртних средстава и реструктурирања дуга, док су мање активности предузећа у погледу припајања/аквизиција деловале у супротном смеру. Банке очекују раст тражње привреде за кредитима у Т3, вођен финансирањем обртних средстава, а у мањој мери и реструктурирањем дугова.

Тражња привреде за кредитима повећана је у Т2, а банке очекују њен раст у Т3
(у нето %)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Мг. раст кредита становништву наставио је да успорава током Т2 и у јуну је износио 2,7% (наспрам 4,4% у марту). Успоравање тог раста последица је ефекта високе базе из претходне године, али и мањег задуживања грађана услед раста каматних стопа. Номинално посматрано, стање кредита становништву у јуну износило је 1.462,9 млрд динара, што чини 47,1% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора, односно 19,3% БДП-а.⁴

Током Т2 кредити становништву повећани су за 14,9 млрд динара, или за 1,0%. Посматрано по наменама, тај раст је био вођен готовинским кредитима, који су повећани за 10,8 млрд динара, за којим следе стамбени (1,4 млрд динара) и потрошачки кредити (0,7 млрд динара), а затим задужења по трансакционим рачунима (0,5 млрд динара). Наведена кретања су допринела томе да готовински кредити, као најзаступљенија категорија у укупним кредитима становништву, благо повећају учешће током Т2, на 44,0% у јуну (са 43,7% у марту), док је учешће стамбених кредита износило 40,1% (40,4% у марту). Истовремено, у оквиру кредита одобрених предузетницима настављен је раст инвестиционих кредита, који су повећани за 1,4 млрд динара, док је стање кредита за ликвидност и обртна средства било исто као у марту.

Стамбено кредитирање је подржано мерама Народне банке Србије које су донете 2020, а чија је примена продужена и на 2023. годину. Банкама је омогућено да продуже рок отплате стамбених кредита за најдуже пет година, уз нижи минимални степен изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима. Поред тога, од 2020. трајно је смањено минимално учешће за куповину прве стамбене непокретности на 10%, са 20%. Имајући у виду раст каматних стопа, Народна банка Србије је у децембру 2022. допунила постојећу регулативу којом омогућава банкама да реструктурирају потраживања од дужника који се суочавају с тешкоћама у отплати кредита. Тако је за готовинске и потрошачке кредитне омогућено продужење рока отплате до девет година, а за кредитне за куповину аутомобила до 11 година.

⁴ БДП остварен у последња четири тромесечја.

Мг. раст кредита становништву наставио је да успорава у Т2

(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

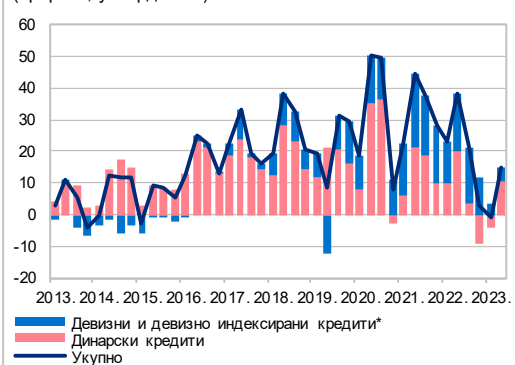

Извор: НБС.

* Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

Током Т2 повећани су динарски и девизноиндексирани кредити становништву

(прираст, у млрд RSD)

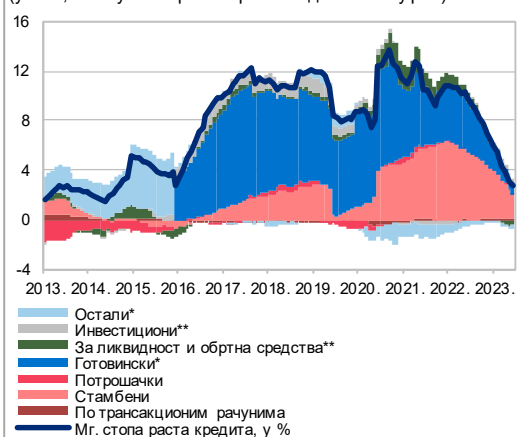

Извор: НБС.

* Искључен ефекат промене курса.

Од јуна 2021. стамбени кредити највише доприносе мг. расту кредита становништву

(у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Извор: НБС.

* До децембра 2015. допринос готовинских кредита приказан је у оквиру доприноса осталих кредита.

** Кредити одобрени предузетницима.

Обим новоодобрених кредита становништву у Т2 од 138,0 млрд динара мањи је за 7,6% него у Т2 прошле године, на шта се одражавају заоштрени монетарни услови. Готовински кредити чинили су 64,9% нових кредита у Т2, док се на стамбене кредите односило 16,3% нових кредита становништву (што је ниже него у 2022, када су у просеку чинили 23,5% нових кредита становништву), што је последица повишених цена некретнина и трошкова задуживања.

Захваљујући израженијем расту динарских од девизно индексираних пласмана, **динаризация пласмана становништву**⁵ током Т2 повећана је за 0,2 п.п., на 53,0% у јуну. Истовремено, учешће пласмана у еврима смањено је за 0,1 п.п., на 46,9%, док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,1%) било непромењено. У структури девизних и девизно индексираних кредита становништву, четвртина кредита одобрена је по фиксној каматној стопи (и у случају стамбених кредита то учешће износи 25%) и њихово учешће расте последњих месеци како расте *EURIBOR*. Међу кредитима с варијабилном каматним стопом најзаступљенији су кредити везани за шестомесечни *EURIBOR*. У структури динарских кредита становништву, скоро три петине кредита одобрено је по фиксној каматној стопи, док су међу кредитима одобреним по варијабилним каматним стопама најзаступљенији они везани за тромесечни *BELIBOR*.

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву у јуну износило је 4,3%.⁶ Показатељи *NPL* који се и даље налазе близу најнижих вредности указују на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и да су допринеле томе да се избегну већи негативни ефекти криза с којима се суочавамо у протекле три године на кредитну способност грађана. У односу на период непосредно пре доношења *Стратегије за решавање проблематичних кредита*, то учешће је ниже за 6,9 п.п.

2. Цена задуживања становништва

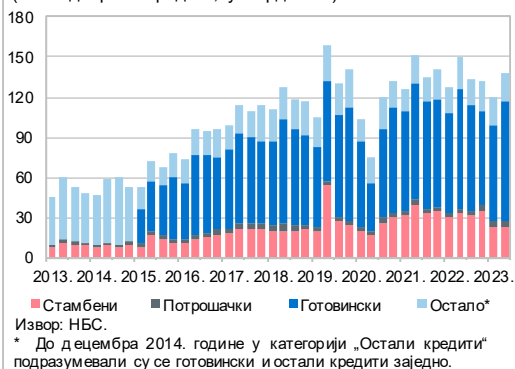
Заоштравање монетарне политике Народне банке Србије и ЕЦБ-а као одговор на инфлаторне притиске наставља да се преноси на цену кредита становништву, која, као и код привреде, расте споријим темпом него раније.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву

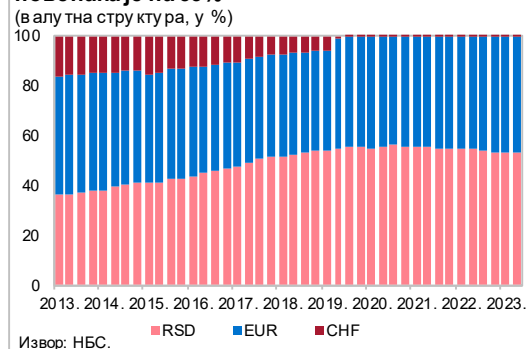
⁵ Укључујући непрофитне институције и предузетнике.

⁶ Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће такође је износило 4,3% и у односу на јул 2015. ниже је за 7,9 п.п.

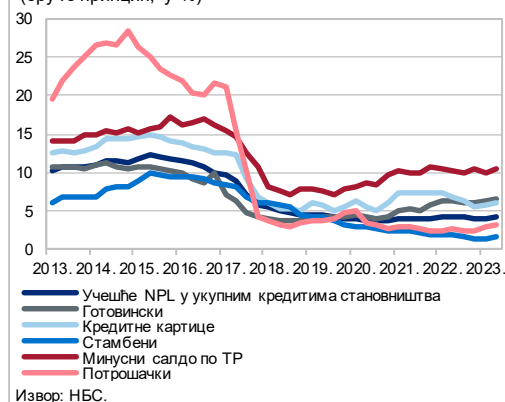
Највећи део новоодобрених кредита у Т2 чинили су готовински и стамбени кредити
(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

Под утицајем бржег раста динарских пласмана у Т2 динаризация пласмана становништву повећана је на 53%
(валутна структура, у %)

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву остало је близу најнижих нивоа током Т2
(бруто принцип, у %)

благо је повећана у односу на T1 и у T2 је износила 13,5%. При томе, просечна каматна стопа на најзаступљеније, готовинске кредите није промењена (14,1%), док је стопа на остале некатегорисане кредите смањена за 0,1 п.п., на 11,1%, а на потрошачке и стамбене⁷ кредите повећана за по 0,1 п.п., на 2,9% и 12,4%, респективно. У односу на септембар 2021, тј. пре почетка заоштравања монетарних услова Народне банке Србије, закључно с јуном 2023. каматна стопа на нове динарске кредите становништву виша је за 4,7 п.п.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодobreне евроиндексиране кредите становништву повећана је у просеку у T2 за 0,4 п.п., на 7,2%. Од тога, повећане су каматне стопе на стамбене кредите (за 0,7 п.п., на 6,5%) и остале некатегорисане кредите (за 0,3 п.п., на 9,2%), док је цена потрошачких кредита смањена за 0,1 п.п., на 6,3%, а готовинских кредита, који иначе имају врло ниско учешће у евроиндексираним кредитима, за 0,7 п.п., на 3,6%. У односу на јун 2022, тј. непосредно пре него што је ЕЦБ започела циклус повећања каматних стопа, закључно с јуном 2023. просечна стопа на нове кредите становништву у евро знаку била је виша за 3,5 п.п.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

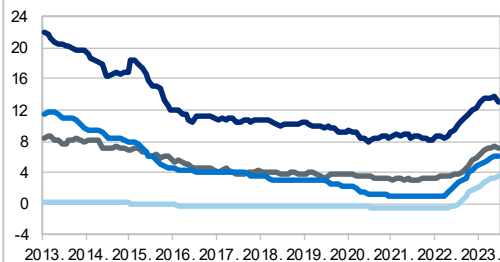
Према резултатима јулске анкете Народне банке Србије о кредитној активности, банке су, у складу са очекивањима исказаним у претходној анкети, у T2 додатно пооштриле кредитне стандарде за становништво. Пооштравање се највише односило на динарске потрошачке кредите, а затим на динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање. Пооштрени су и стандарди за стамбене кредите, у истој мери као и у T1. Кредитни стандарди су пооштрени највише под утицајем повећаних трошкова финансирања. У истом смеру, мада у мањој мери, деловали су и ситуација на тржишту некретности (раст цена непокретности, уз раст каматних стопа на стамбене кредите), очекивани раст проблематичних потраживања, неизвесност у погледу опште економске ситуације и последично мања спремност за преузимање ризика, као и понашање конкуренције у банкарском сектору. Банке очекују додатно пооштравање стандарда у T3, мада би оно требало бити мање изражено него у T1.

Према оцени банака, у T2 су повећане каматне марже и за динарске и за девизно индексиране

⁷ Који се користе за адаптацију стамбеног простора и који су скупљи од кредита за куповину стамбене непокретности.

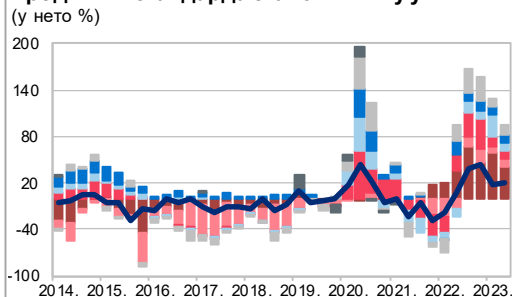
Просечна цена динарских кредита готово да није промењена у T2*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

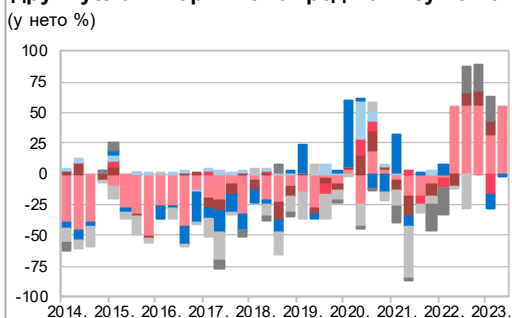
Извор: НБС и Европска банкарска федерација.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.
** У еврима и евроиндексирани.

Банке су наставиле с пооштравањем кредитних стандарда становништву у T2 (у нето %)

Извор: НБС.
Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних стандарда.

Током T2 само су повећане каматне марже, док други услови коришћења кредита нису мењани (у нето %)

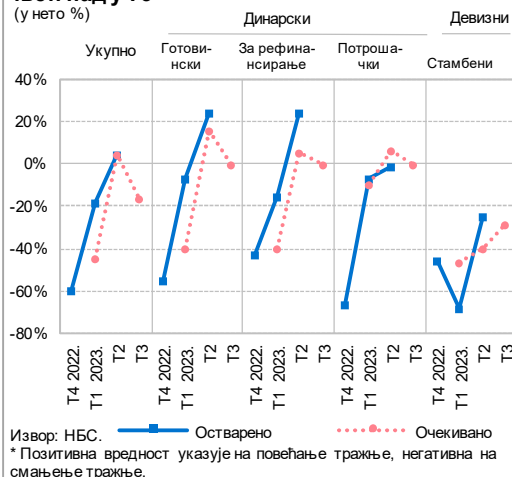

Извор: НБС.
Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних услова.

кредите, док други услови коришћења кредита нису мењани.

У складу са очекивањима банака из претходне анкете, **тражња становништва за кредитима благо је повећана током Т2**, при чему су грађани били пре свега заинтересовани за динарске готовинске кредите и кредите за рефинасирање и девизно индексираних потрошачких кредита, док је тражња за стамбеним евроиндексираним кредитима смањена. Према оцени банака, на раст тражње утицала је потреба рефинасирања постојећих обавеза, док је као кључни фактор који је деловао у супротном смеру означено тржиште некретнина, које карактерише висок ниво цена станова. Банке у Т3 очекују пад тражње, првенствено услед мање тражње за стамбеним кредитима.

Тражња грађана за кредитима повећана је у складу са очекивањима у Т2, а банке очекују њен пад у Т3

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према еврџ, америчком долару и швајцарском франку на дан 31. октобра 2022.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.